

POSTANOWIENIE

8 maja 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

na posiedzeniu niejawnym 8 maja 2024 r. w Warszawie
w sprawie z powództwa Fundacji w W.
przeciwko T. spółce akcyjnej w likwidacji w W.
o ochronę dóbr osobistych,
na skutek skargi kasacyjnej T. spółki akcyjnej w likwidacji w W.
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 3 listopada 2022 r., I ACa 159/22,

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

[SOP]

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 2 grudnia 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie w sprawie z powództwa Fundacji R. w W. przeciwko T. S.A. w W. o ochronę dóbr osobistych – zobowiązał pozwaną do opublikowania oświadczenia (przeprosin) o określonej w wyroku treści (pkt 1); zobowiązał pozwaną do wyemitowania oświadczenia (przeprosin) w sposób określony w pkt 2 i pkt 3 wyroku; zasądził od pozwanej na cel społeczny kwotę 30000zł (pkt 4); w pozostałym zakresie oddalił powództwo (pkt 5) oraz zasądził od pozwanej na rzecz powódki zwrot kosztów procesu (pkt 6).

Wyrokiem z 3 listopada 2022 r. Sąd Apelacyjny w Warszawie oddalił obie apelacje i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego.

Pozwana wniosła skargę kasacyjną, skarżąc wyrok Sądu drugiej instancji w całości. Powołując jako podstawę art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na fakt, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne oraz istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych wywołujących rozbieżności w orzecznictwie.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna została ukształtowana w przepisach kodeksu postępowania cywilnego jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń, wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych. Nie jest to ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń, umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej. W judykaturze wielokrotnie wypowiedziano się na temat charakterystyki skargi kasacyjnej (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 13 czerwca 2018 r., II CSK 71/18).

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek, przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie służy do merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 11 lipca 2023 r., I CSK 6201/22).

Na etapie postępowania jakim jest tzw. „przedsąd”, nie jest dopuszczalna ocena podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (art. 398⁴ § 1 pkt 2 k.p.c.), lecz Sąd Najwyższy jest zobligowany i uprawniony wyłącznie do zbadania, czy wystąpiły przyczyny kasacyjne, określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c. Analiza motywów zaskarżonego wyroku może być zatem dokonana jedynie pod kątem tego, czy uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania zawiera argumenty, które przekonują o oczywistej zasadności skargi. By teza skarżącego o wystąpieniu podanej przyczyny kasacyjnej była zasadna, musiałaby opierać się

na wykazaniu oczywistej błędności lub wadliwości orzeczenia Sądu drugiej instancji, zakwestionowanego w skardze kasacyjnej, wskazującej na dopuszczenie się przez ten Sąd określonych uchybień.

Analiza sprawy i wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania w niniejszej sprawie nie daje podstaw do przyjęcia, że powołane przesłanki zostały wykazane.

Odnosnie do pierwszej wskazanej podstawy przedsądu, skarżący sformułował dwa zagadnienia prawne: 1. Czy zasadne jest uwzględnienie powództwa w sytuacji, gdy pozwany działał w ramach przysługującego mu prawa do swobody wypowiedzi, a sporne wypowiedzi emitowane na antenie telewizji polskiej (publicznej) dotyczą kwestii będących w zasięgu zainteresowania społeczeństwa i dotyczących go bezpośrednio (wydatkowanie środków publicznych przez organizacje pozarządowe) oraz w sytuacji, gdy podczas programów na antenie telewizji polskiej podmiot, którego dotyczyły programy, miał możliwość zajęcia stanowiska w sprawie jak również z uwagi na fakt, iż powód jest organizacją pozarządową, której głównym przedmiotem działalności jest szeroko pojęta samorządność obywatelska, co wyłączało bezprawność działania pozwanej, zatem wypowiedzi pozwanej mieściły się w granicach dozwolonej prawem krytyki? 2. Czy zasadne jest uwzględnienie powództwa, przy jednoczesnym uznaniu, że powód jest organizacją pozarządową, której głównym przedmiotem działalności jest szeroko pojęta samorządność obywatelska i stosownie do utrwalonego orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka zakres ochrony dóbr osobistych podmiotów publicznych jest węższy aniżeli osób lub podmiotów niemających tych cech? W szczególności czy takie orzeczenie jak uwzględnienie powództwa jest dopuszczalne w świetle: art. 23 k.c., art. 24 k.c., art. 6 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 10 Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności, art. 54 Konstytucji RP.

Wykazanie wystąpienia przesłanek, określonych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. wymaga przeprowadzenia profesjonalnego, pogłębionego wywodu prawniczego, z wykorzystaniem doktryny i orzecznictwa, wskazującego na znaczenie odpowiedzi na pytanie prawne dla rozwoju prawa. Konieczne jest wykazanie, że nie udzielono takiej odpowiedzi (rozstrzygnięcia) w dotychczasowym orzecznictwie Sądu

Najwyższego lub też istnieją rozbieżne poglądy w tym zakresie, wynikające z odmiennej wykładni przepisów, konstruujących to zagadnienie. Należy również wykazać, jakie znaczenie ma odpowiedź na to pytanie dla rozpoznania sprawy, w której wniesiono skargę kasacyjną. Formułując zagadnienie prawne nie wystarczy podzielić się wątpliwościami, skoro zamierza się wzruszyć prawomocne orzeczenie sądowe, a postępowanie kasacyjne nie jest trzecią instancją sądową, tylko postępowaniem o charakterze nadzwyczajnym (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 17 lipca 2019 r., II CSK 152/18 oraz z 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11).

Zagadnienie jest istotne, jeżeli jego rozstrzygnięcie ma znaczenie dla ukierunkowania praktyki sądowej w analogicznych sprawach i jednocześnie rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, w której zagadnienie powstało. Należy wykazać, że wywołuje ono poważne wątpliwości, a zarazem nie było dotychczas rozstrzygnięte w judykaturze albo dotychczasowe orzecznictwo wymaga zmiany (postanowienie Sądu Najwyższego z 29 listopada 2017 r., I CSK 216/17; tak samo postanowienie Sądu Najwyższego z 15 listopada 2017 r., III SK 13/17).

Powołanie się w skardze kasacyjnej na istotne zagadnienie prawne wymaga nie tylko jego sformułowania w sposób abstrakcyjny, ale również zaproponowania, za pomocą wywodu jurydycznego, różnych, odmiennych, interpretacji przepisów prawa, wskazanych w zagadnieniu. Wypełnienie tego obowiązku nie może być zastąpione przez sformułowanie samych pytań (postanowienia Sądu Najwyższego z 15 grudnia 2011 r., II PK 183/11, z 20 grudnia 2011 r., II PK 207/11, z 6 lutego 2024 r., I CSK 6365/22). Konieczne jest również zaproponowanie kilku możliwych (odmiennych) odpowiedzi na te pytania. Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi art. 390 § 1 k.p.c.

Żadne z przedstawionych przez skarżącą zagadnień prawnych nie spełnia opisanych wyżej warunków – nie zostały sformułowane w sposób zgodny z konsekwentną, utrwaloną wykładnią przepisu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. W części wstępnej uzasadnienia tej podstawy skarżąca wskazała jedynie na konieczność

zajęcia stanowiska w niniejszej sprawie przez Sąd Najwyższy podnosząc, iż zaskarżone orzeczenie może naruszać wolność słowa, wyrażania opinii, zwracając uwagę na jednolitość dotychczasowych wyroków i linię orzeczniczą.

W skardze nie przeprowadzono profesjonalnego, dogłębnego wywodu prawniczego, z wykorzystaniem doktryny i orzecznictwa, wskazującego na znaczenie odpowiedzi na postawione pytania prawne dla rozwoju prawa. Ze skargi i uzasadnienia wniosku wynika, że skarżącej *de facto* chodzi o ocenę okoliczności faktycznych w tej konkretnej sprawie. Nawiązanie do elementów stanu faktycznego sprawy nie oznacza istnienia zagadnienia prawnego, jego nowości ani konieczności rozważenia w interesie publicznym, który w przedstawionej sprawie nie został wykazany.

Gdy chodzi o drugą z powołanych przesłanek przedsądu, czyli rozbieżności w orzecznictwie sądów, jej spełnienie wymaga wskazania rozbieżnych orzeczeń, dokonania ich analizy i wykazania, że rozbieżność wynika z różnej wykładni tego samego przepisu (zob. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego: z 15 października 2002 r., II CZ 102/02; z 28 marca 2007 r., II CSK 84/07; z 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07 i z 8 lipca 2008 r., I CSK 111/08, z 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08, z 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01). Ponadto podstawa przedsądu z art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. ma za przedmiot analizę konkretnych przepisów i do tego się ogranicza, a więc nie polega na jednoczesnej wykładni kilku przepisów i poszukiwaniu na tej podstawie określonej normy prawnej, która została albo nie powinna być zastosowana w indywidualnej sprawie, objętej skargą kasacyjną (postanowienie Sądu Najwyższego z 13 stycznia 2022 r., I CSK 1467/22).

Skarżąca w uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania nie wskazała żadnych konkretnych przepisów, wywołujących istotne rozbieżności w orzecznictwie. Skarżąca odniosła się do stanowisk Sądów obu instancji w tej sprawie i polemizowała z ustaleniami faktycznymi poczynionymi w sprawie, co nie może stanowić podstawy skargi kasacyjnej. Wskazała również na odmienną linię orzeczniczą w wyrokach Sądu Okręgowego i Sądu Apelacyjnego. Ograniczyła się do przytoczenia jednego poglądu wyrażonego w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi i ogólnie odwołała się do piśmiennictwa. W rzeczywistości więc również ta

przesłanka przedsądu zmierzała do niedopuszczalnego kwestionowania oceny dowodów i ustaleń faktycznymi, którymi Sąd Najwyższy jest związany (art. 398³ § 3 i art. 398¹³ § 2 k.p.c.).

Na s.2 skargi kasacyjnej skarżąca stwierdziła, że „skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona”, jednak w dalszej części skargi brak nawet minimalnego uzasadnienia tego twierdzenia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego ugruntowane jest stanowisko, że gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 23 maja 2018 r., I CSK 36/18 oraz z 29 maja 2018 r., I CSK 42/18). Skarżąca nie przedstawiła żadnej argumentacji wymaganej przy powołaniu się na tę przyczynę przedsądu, przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.

Z przesłanką określoną w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. nie można równocześnie podnosić, że w ramach naruszenia tych samych przepisów w sprawie pojawiło się istotne zagadnienie prawne. Jest to błąd logiczny, bowiem gdy wchodzi w rachubę zagadnienie prawne, skarga kasacyjna nie może być oczywiście uzasadniona (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z 20 marca 2014 r., I CSK 343/13, z 14 stycznia 2016 r., IV CSK 475/15, z 1 grudnia 2016 r., I CSK 199/16, z 25 stycznia 2024 r., I CSK 6503/22).

Podsumowując, uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania w niniejszej sprawie stanowi niedopuszczalną próbę zaangażowania Sądu Najwyższego do kolejnej weryfikacji instancyjnej prawidłowości dokonanych przez Sądy powszechne ustaleń faktycznych i oceny dowodów. Jak już podkreślono, nie może to być celem postępowania kasacyjnego i nie może skutecznie uzasadniać wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Mając na względzie zaprezentowane argumenty, Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia do rozpoznania skargi kasacyjnej, nie znajdując też okoliczności, które obowiązany jest brać pod uwagę z urzędu w ramach przedsądu.

[SOP]

[ms]